

הערות בעניני תפלה - שיעור 681

I. לפני התפילה - גילוח, רחיצה, אכילה, שמיעת הרדיו, וקריאת עתונים

(א) **אסור לו להתעסק בצרכיו** או לילך לדרך עד שיתפלל תפלת י"ח ויש מקילין לאחר שאמרו מקצת ברכות קודם שאמרו ברוך שאמר וטוב להחמיר ואין אוכלין ורק לרפואה אבל מים מותר לשתות קודם התפלה (ברכות י"ד. שו"ע פ"ט - ג)

(ב) **לענין אכילה** - עיין בערוך השלחן (פ"ט - כ"ג) דמותר לשתות לימון עם המים ועיין בפסקי תשובה (רס"ח) דלצוק קצת מותר לשתות קצת י"ש קודם התפילה וקפה או תה בלי סוכר וחלב מותר אבל אם לוקח מעט צוק"ר בפיו בעת השתייה מותר (מ"ב כ"ז) אבל חולה או זקן או חלש יאמר תחילה ברכות התורה והפרשה הראשונה של קריאת שמע (מ"ב כ"ז ובה"ל ז"ה ולא) ואוכל אמנם יותר טוב שיתפללו תחילה אפילו ביחידות בביתם ולאחר מכן יאכלו ואח"כ ילכו לבית הכנסת לשמוע קדיש וקדושה ושאר הדברים שבקדושה (בה"ל ז"ה וכן) וקטנים אפילו שהגיעו לחינוך יכולים לאכול קודם התפילה (מ"ב ק"ז - ה)

(ג) **רחיצה במקלחת קודם התפלה** - עיין בספר הליכת שלמה (ז - ח) שהביא מהגרשו"א דאין ראוי לרחוץ הגוף בסבון וכדומה קודם התפלה אבל להשתטף במים בלבד אפשר דמותר ויש מקילין בסבון ג"כ (פסקי תשובות פ"ט - הערה 268)

(ד) **לספר שערות הזקן** אסור קודם התפלה וכ"ש שערות הראש (ספר הליכת שלמה ז - ז) ויש מקילין במקום צורך (פסקי תשובות פ"ט - הערה 270)

(ה) **לדבר בטלפון** אין דינו כמו שמשכים לבית חבירו דאסור מ"מ נכון לומר קודם ברכות השחר אך אסור להתעכב בדברים אחרים כלל עד שיתפלל (פ"ט - ג ואשי ישראל י"ג - הערה ט)

(ו) **לצאת לדרך** מעלות השחר אסור ואפילו אם במקום שיבוא יוכל להתפלל בזמנו ובציבור דהליכה בדרך הוא כעוסק בצרכיו אך בשעת הדחק מותר אפילו אם כבר אחר הנץ (מ"ב כ) וכגון ללכת באירון בשעה מדויק

(ז) **לקנות צרכי סעודה בע"ש** קודם תפלה שרי דחפצי שמים הם הא בחול אסור (מ"ב ל"ו) אבל אם לא הגיעה השעה שהציבור מתפללים וממתין לתפילת הציבור מותר לקנות צרכי סעודה (אשי ישראל י"ג - הערה נ"א בשם הגרשו"א)

(ח) **לימוד בתלמידיו מותר** דאם לא ילמוד עכשיו מבטלו ולא יוכל ללמוד (פ"ט - ו)

(ט) **קריאת העתון** ושמיעת הרדיו אין להתיר קודם התפלה (פסקי תשובות פ"ט - י"ד) אמנם הוצאת הפסולת לפח האשפה שכרחוב וכן עשיית המטות מותר (ספר הליכת שלמה ז - ז בשם הגרשו"א)

II. הפטורים מתפילה בציבור

(א) **עיין במ"ב (ז - כ"ט)** שתש כחו אף שאינו חולה או אם הוא אונס ממון שמחמת השתדלותו להתפלל עם הציבור יבוא לידי הפסד יכול להתפלל בביתו אבל משום מניחת ריוח לא אפילו מי שעוסק בתורה אין לו היתר (ע"ש)

(ב) **מי שאין לו גוף נקי** דאפילו אם עי"ז שינקה את עצמו לא יהיה יוכל להתפלל עם הציבור אפ"ה טוב יותר להתפלל ביחידות בגוף נקי (מ"ב ז"ז - ה)

ג) **ציבור המתפללים** לאחר זמן תפילה יקדים תפלתו ויתפלל ביחידות אבל כשמתפללים לאחר זמן ק"ש יתפלל עמהם ויקרא ק"ש קודם התפלה (פסקי תשובות § - ט)

ד) **אסור להקדים תפילתו** לתפילת הציבור למי שמאריך בשמונה עשרה כדי שיוכל לומר קדושה ועוד דברים שבקדושה אבל ברכות השחר ופסוקי דזמרה וק"ש וברכותיה יכול להקדים (שו"ע § - י) ויש מתירים להקדים הש"ע (פסקי תשובות § - ט"ז)

III. החשיבות בדברים אלו

א) **מעשרה ראשונים** - עיין בברכות (מ"ז:) דישכים אדם לבית הכנסת כדי שימנה עם עשרה הראשונים ועיין בכף החיים (§ - ט"ט) דדין זה הוא אפילו במנחה וערבית והוא נוטל שכר כנגד כל הבאים אחריו אפילו מאה אנשים (זרכות מ"ז: בשם רבי יהושע בן לוי) ועיין במגילה (כ"ז:) דשאלו תלמידיו את ר' פרידא במה הארכת ימים אמר להם מימי לא קדמני אדם לבית המדרש להיות הראשון במנין והוא ענין גדול ונורא והטעם דכמה גדולים לא דקדקו אבאר

ב) **מקום קבוע** - עיין בשו"ע (§ - ט"ט) שהביא הגמרא (זרכות ו:) דאין די במה שיקבע לו בית הכנסת להתפלל אלא גם מקום קבוע באותו ב"ה וגם כשמתפלל בביתו יקבע מקום ותוך ד' אמות חשוב מקום אחד דא"א לצמצם (מ"ב § - ט"ט-ס) ועיין בברכות (ו:) דיש ענין גדול בקביעת מקום שהוא נקרא חסיד ועניו ומתלמידיו של אברהם אבינו שקבע מקום לתפלתו כדכתיב וישכם אברהם... אל המקום אשר עמד שם ועיקר הקפידה הוא לשמונה עשרה מ"מ אין לעשות מחלוקת על זה וגם אם יש אנשים סמוך למקומו המבלבלין אותו כתפלתו ישנה מקומו (כף החיים קי"ח)

ג) **בענין ותיקין** - עיין בשו"ע (ל"ח - ט"ו) דמי שיוכל לעשות כן שכרו מרובה מאד ומוכחט לו שהוא בן עולם הבא (זרכות ט:) אמנם דעת רבינו חננאל (זרכות ט:) ור"ת (יומא ל"ו:) ואחרים דק"ש מתחיל רק מזמן הנץ ולפני כן אינו אלא בדיעבד הפך מדעת הרמב"ם (ק"ש ב - י"ב) דאחר הנץ הוי ק"ש בדיעבד ועיין בהליכות שלמה (ה - 56) בשם הגרשז"א שאם הדבר גורם לו להפרעה מסדרי הלימוד או הכנה לתפלה אינו ענין וכן כתבו עוד גדולי ישראל (פסקי תשובות ל"ח - ה) עיין בתשובות והנהגות (ב - ס"ז) שכתב דר' חיים מבריסק לא נהג ותיקין ואבאר

IV. עשרת הדברות לתפלה בכוונה

- א) **להתחזק** אמונה הפשוטה קודם התפלה
- ב) **שהתפלה** היא פגישה עם הקדוש ברוך הוא
- ג) **הכנה בבית** קודם שבא לבית הכנסת דהיינו ברכות שחר ועוד לכל הפחות רבע שעה בקול רם
- ד) **הליכה** לבית הכנסת באמירת שש מצות תמידיות (כה"ל צסטיף ב)
- ה) **לבוא** לבית הכנסת לכל הפחות רבע שעה קודם התפלה
- ו) **להשתדל** להיות ראשון להמנין
- ז) **מתפלל** מתוך הסידור ולומר כל מילה ומילה בכדי להשמיע לאזנו ולאומרם כמונה מעות
- ח) **לכוין** לקבל עול מלכות שמים בק"ש ובשמו"ע בהמילה "אלקינו"
- ט) **לענות** יהא שמיה רבה בכוונה גדולה וכן לשאר דברים שבקדושה
- י) **להתפלל** במנין שהמתפללין יראי ה' ונוהגין כהלכה להוסיף על הנ"ל תיקונים חדשים